

УДК 336:143

Мартинович Д. Є.

ЕВОЛЮЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СЕКТОРАМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто сучасні підходи до державної допомоги пріоритетним секторам економіки. Мета статті полягає у виявленні відповідного теоретичного підґрунтя, котре може бути використане для проведення ефективної державної політики в Україні та надання рекомендацій стосовно державної допомоги сільському господарству і промисловості. Визначено загальносвітові тенденції в розрізі бюджетного фінансування промисловості та сільського господарства за прикладом окремих держав. Проаналізовано схильність певних країн до інвестиційного протекціонізму у стратегічних секторах економіки з метою зміцнення економічної безпеки, що є стимулом для подальшої державної допомоги цим секторам. На підставі проведеного дослідження надано рекомендації в контексті розвитку вітчизняної економіки. Зокрема, основою для експорту мають стати промислові та сільськогосподарські продукти, проте товар повинен бути кінцевим чи високотехнологічним, а не сировинним; украй важливо розвивати внутрішній ринок (зайнятність і платоспроможний попит) і впроваджувати інновації у виробництво; слід надавати допомогу сільському господарству, щоб уникнути загрози продовольчій безпеці та низького рівня конкурентоспроможності українських виробників; допомога сільському господарству повинна спрямовуватися не великим агрохолдингам-монополістам, а представникам малого і середнього бізнесу; Україні варто дотримуватися світових тенденцій та зробити пріоритетним розвиток промисловості, тому необхідно розширювати, розвивати й підтримувати технопарки, створювати бізнес-інкубатори та залучати студентів провідних ВНЗ до участі у високотехнологічних розробках.

Ключові слова: державна допомога, сектори національної економіки, інвестиційний протекціонізм, промисловість, сільське господарство.

Літ. 36.

Мартинович Д. Е.

ЕВОЛЮЦИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ К ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОМОЩИ СЕКТОРАМ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Анализируются современные подходы к государственной помощи приоритетным секторам экономики. Цель статьи заключается в выявлении теоретического основания, которое может быть использовано для реализации эффективной государственной политики в Украине и предоставления рекомендаций относительно соответствующей помощи сельскому хозяйству и промышленности. Определены общемировые тенденции в разрезе бюджетного финансирования промышленности и сельского хозяйства на примере отдельных государств. Проанализирована склонность отдельных стран к инвестиционному протекционизму в стратегических секторах экономики с целью обеспечения экономической безопасности страны, что является стимулом для дальнейшей государственной помощи данным секторам. В результате проведенного исследования предлагаются следующие рекомендации в контексте развития отечественной экономики: основой для экспорта должны стать конечные и высокотехнологические, а не сырьевые

© Мартинович Д. Є., 2015

вые промышленные и сельскохозяйственные продукты; крайне важно развивать внутренний рынок (занятость и платежеспособный спрос) и внедрять инновации в производство; следует оказывать помощь сельскому хозяйству, в противном случае существует риск продовольственной безопасности и низкого уровня конкурентоспособности украинских производителей; помощь должна направляться не крупным агрохолдингам-монополистам, а представителям малого и среднего бизнеса; Украине следует придерживаться мировых тенденций и сделать приоритетным развитие промышленности, поэтому необходимо расширять, развивать и поддерживать технопарки, создавать бизнес-инкубаторы и привлекать студентов ведущих вузов к участию в высокотехнологичных разработках.

Ключевые слова: государственная помощь, секторы национальной экономики, инвестиционный протекционизм, промышленность, сельское хозяйство.

Daria Martynovych

EVOLUTION OF ECONOMIC APPROACHES TO THE STATE AID FOR SECTORS OF NATIONAL ECONOMY

The paper examines different approaches to the state aid for the priority sectors of national economy. The article aims to identify relevant theoretical framework that can be used to implement an effective public policy in Ukraine and provide the guidance on state aid to agriculture and industry. The paper identifies the current global trends in terms of budget financing of industry and agriculture based on the examples of individual states. In addition, it is analyzed the susceptibility to certain countries to investment protectionism in strategic sectors of the national economy in order to establish economic security, which is a further incentive for state aid to given sectors. Based on the study of approaches to state aid, the article provides recommendations for the Ukrainian economy. In particular, recommendations are the following: industrial and agricultural products (final and high-tech products, not raw) are needed to be the basis for exports; it is vital to develop the domestic market (employment and purchasing power) and implement innovations to production; it should be provided the state aid to agriculture to avoid the risk of food insecurity and low competitiveness of domestic producers; state aid to agriculture should be directed not to big agricultural holdings, but to the small and medium enterprises; Ukraine should follow the world trends and identify industry as the priority in development of the country's economy, so it is necessary to expand, develop and maintain technology parks, create business incubators and involve students of leading universities to participate in high-tech developments.

Key words: state aid, sectors of national economy, investment protectionism, industry, agriculture.

JEL classification: H44, P10.

Нестабільна політична ситуація в Україні стала передумовою глибокої економічної кризи. З початку антитерористичної операції у 2014 р. обсяги реалізованої промислової продукції скоротилися на 12 %, зокрема машинобудування – на 22 % [1]. Ця проблема спричинена дестабілізацією ситуації на Півдні та Сході України, анексією Криму, втратою контролю над Донецьким економічним районом і, як наслідок, труднощами з поставками газу та електроенергії для виробництва, перерозподілом власників промислових підприємств. Крім того, більшість цих підприємств орієнтована на ринок Російської Федерації, а переорієнтація на ринок ЄС потребує часу та інвестицій. Таким чином, багато промислових підприємств, які зупинили або припинили ви-

робництво, перебувають у складних економічних умовах. У сільському господарстві ситуація не менш критична – державна допомога зосереджена на підтримці великих підприємств, які виробляють продукцію на експорт. Така політика призводить до посилення нерівності доходів населення, інфляції, валютних коливань, високого рівня безробіття та унеможливає розвиток малого й середнього бізнесу. Тому необхідно змінити підходи до державної допомоги секторам національної економіки.

Цьому питанню відводиться важливе місце у дослідженнях відомих науковців як в Україні, так і за кордоном.

Методологічні підвалини досліджень взаємодії держави та ринку закладено в роботах А. Сміта, Д. Рікардо, Дж. Ст. Мілля, Дж. М. Кейнса, А. Пігу, Дж. Робінсон, Дж. Стігліца, П. Самуельсона, М. Фрідмена, С. Фішера, Й. Шумпетера та ін.

Фінанси інституційних секторів економіки України ґрунтовно досліджено у колективній монографії за редакцією Т. І. Єфименко і М. М. Єрмошенка [2]. Різні аспекти державної підтримки і допомоги секторам національної економіки досліджували: В. Д. Базилевич [3], В. Й. Башко [4], О. О. Булана [5], С. С. Гасанов [6], А. Д. Діброва [7], Т. І. Єфименко [8; 9], О. М. Загурський [10], Т. Г. Затонацька [11; 12], І. М. Іванова [13], А. І. Ігнатюк [14], М. В. Калінчик [15], В. М. Ковалів [16], О. Г. Михайленко [17], О. О. Молдован [18], В. І. Невідомий [19], С. М. Онисько [20], Є. А. Черевиков [21], Д. О. Черніков [22] та ін.

Кожна теорія має переваги й недоліки, деякі концепції працюють лише за певних умов. Завдання науковця – проаналізувати еволюцію теорій із метою виокремлення ідей, які в нинішніх умовах будуть ефективними для економіки України.

Мета статті – дослідити сучасні підходи в розрізі державної допомоги секторам національної економіки для виявлення відповідного теоретичного підґрунтя, яке можна використати при реалізації ефективної державної політики в Україні, наданні рекомендацій щодо державної допомоги сільському господарству та промисловості.

Під час кризи більшість країн застосовує індикативне планування державних ресурсів задля розвитку, модернізації та реструктуризації економіки. Цей підхід використовується з часів Великої депресії, відколи виникла наукова теорія щодо необхідності активної державної допомоги економіці. Дж. М. Кейнс наголошував на важливості регулювання “ефективного попиту”, брак якого має компенсуватися бюджетною фінансовою допомогою, спрямованою на стимулювання виробництва, та громадськими роботами для стимулювання зайнятості.

Державна допомога сільському господарству

Переважна частина країн здійснює підтримку агропромислового комплексу у вигляді субсидій, дотацій, державних закупівель, дешевих кредитів, застосування митних бар’єрів, проведення науково-дослідних робіт у галузі сільського господарства, розвитку сільської інфраструктури, охорони навколишнього середовища та раціонального використання земельних і водних ресурсів. За часів вільного ринку сільське господарство у світі розвивалося

нерівномірно, що сприяло лідерству одних країн та створювало ризик для інших. Виникнення загрози продовольчій безпеці зумовило введення митних бар'єрів для захисту галузі. Без державної допомоги більшість вітчизняних агровиробників втратить можливість конкурувати з іноземними компаніями, які спираються на потужну фінансову допомогу своїх країн. Таким чином, з метою уникнення продовольчої кризи та запобігання імпортній залежності треба надалі надавати державну допомогу сільському господарству, позаяк в інших країнах її обсяги зростають.

Водночас допомога аграріям може спричинити негативні наслідки перевиробництва. Бюджетне фінансування не дає змоги підприємствам перейти на інноваційні технології. Державна допомога стає на заваді розвитку вітчизняних виробників, які постійно очікують допомоги з боку влади, внаслідок чого кількість нерентабельних господарств збільшується. Під час кризи, з метою запобігання зниженню цін на сільськогосподарську продукцію, держава купує весь надлишковий обсяг товару, попит на який знизився. Отже, вона спочатку заохочує сільські господарства до збільшення виробництва, а потім витрачає чималі кошти на захист від перевиробництва. Проте не підтримувати галузь не можна, оскільки вона виробляє продукти харчування для населення, створює робочі місця для селян та справляє вплив на екологію. Крім того, політика державної допомоги суттєво пов'язана зі світовим агропромисловим ринком загалом, стимулюючи експортними субсидіями до демпінгу. Лауреат Нобелівської премії з економіки 2001 р. Дж. Стігліц із цього приводу зазначав, що, пропагуючи необхідність відмови від субсидування, держава водночас надає мільярдні субсидії фермерам [23].

У країнах Європи сільське господарство – важливий напрям у системі державної допомоги. Аби уникнути торгових війн між країнами-учасницями, у 1957 р. Європейське Економічне Співтовариство почало формувати єдину сільськогосподарську політику, спрямовану на регулювання внутрішнього ринку, підвищення конкурентоспроможності країн, обмеження імпорту й заохочення експорту.

До загальних принципів Спільної сільськогосподарської політики ЄС належать:

- збільшення продуктивності сільського господарства;
- ефективне використання факторів виробництва, зокрема праці;
- забезпечення населення якісним продовольством;
- контроль за цінами;
- гарантія стабільності життя сільського населення;
- контроль за станом тварин;
- зменшення забруднення довкілля [24].

Останніми роками в ЄС спостерігається тенденція до послаблення державної допомоги. На початку реалізації Спільної сільськогосподарської політики відповідні витрати перевищували половину бюджету Співтовариства, тоді як у 2013 р. становили 34 % його загальної суми. Попри це, рівень такої підтримки доволі високий [25].

Крім того, змінюються інструменти державної допомоги. Сучасна політика має на меті пом'якшення тиску на імпорт та заохочує до застосування екологічно чистих методів ведення господарства. З метою уникнення криз

перевиробництва держава скорочує обсяги допомоги виробництву конкретних сільськогосподарських продуктів, залишаючи фермерам право самостійно обирати певну культуру для вирощування відповідно до ринкового попиту. В такому випадку компенсаційні виплати прив'язані до конкретних площ та врожаїв або фіксованого поголів'я худоби. Однак для захисту окремих чутливих сегментів внутрішнього ринку країни ЄС й надалі використовують тарифні (за світової ціни, нижчої за внутрішню) і нетарифні методи (імпортні квоти), а також вживає заходи фітосанітарного контролю. Коли попит (і як наслідок – ціна) на товар знижується, держава купує частину виробленого товару з метою утримання необхідного рівня цін на ринку. Крім того, важливу роль у державній допомозі відведено страхуванню, пільговому кредитуванню, фінансуванню наукових досліджень тощо.

Високорозвинутим сільськогосподарським виробництвом характеризуються США. Більшість фермерів є власниками земель, тому вони зацікавлені в ефективній роботі, постачаючи на ринок продовольство за доступними для населення цінами. Господарства перебувають під постійним контролем уряду, що забезпечує для них пільгові або безпроцентні кредити, страхування посівів та продукції, відстрочення або компенсацію платежів, списання боргів державі, субсидування інвестицій, пільги в оподаткуванні, семінари та консультації, фінансування наукових досліджень тощо.

Вагоме значення для державної допомоги сільському господарству США має стимулювання науково-технічного прогресу, зокрема податковими пільгами. Наприклад, якщо держава зацікавилась інноваціями фермера, вона може надати пільговий період для сплати податків; якщо фермер бере участь у державній аграрній програмі, він має право на відстрочення податкового платежу до завершення інвестиційного процесу [26]. З метою підтримки інвестування держава запровадила податкові знижки, бюджетну компенсацію податкових платежів, відтермінування у їх сплаті і збільшення інвестування капіталу на етапі завершення інвестиційного процесу. Як наслідок, завдяки використанню багатьох інноваційних рішень США виробляє більший обсяг продукції з меншими витратами, посідаючи перше місце у світі за ефективністю ведення сільського господарства.

Американське законодавство дозволяє фермерам списувати деякі затрати в сільському господарстві за рахунок звуження бази оподаткування. Фермери також мають право застосовувати методи прискореної амортизації, що суттєво зменшує податкове навантаження. Для нових учасників аграрного ринку урядом США передбачені заохочувальна кредитна програма та фінансова програма для фермера зі збереження земель на суму, яка становить половину передбачуваних витрат.

Важливу роль у державній допомозі відіграє пряме субсидування фермерів, спрямоване на підвищення продуктивності господарства та забезпечення постійного доходу за несприятливих умов.

Як і в Європейському Союзі, у США здійснюється контроль цін на сільськогосподарські товари. Через установлення мінімальних цін виникають величезні надлишки продуктів, які влада змушена купувати, щоб запобігти різкому зниженню цін.

Важливим питанням є не тільки те, в який спосіб держава допомагає сільському господарству, а й те, на кого саме розрахована ця підтримка. Одним із пріоритетів соціальної політики розвинутих країн (ЄС, США, Японії) є розв'язання проблем зайнятості населення з метою підвищення внутрішнього платоспроможного попиту. Бюджетні видатки країн спрямовані на створення інфраструктури в сільському господарстві, за якої зайнятість була би максимально ефективною. У такому разі пріоритетом при розподілі бюджетних коштів та інвестицій є не прибуток, а оптимізація зайнятості населення, задоволення внутрішніх потреб у продовольстві та формування запасів на експорт [15].

Державна допомога промисловості

Реальне економічне зростання неможливе без розвитку промисловості. Виробництво товарів – основа для економіки, без якої формується перманентна залежність від кон'юнктурних коливань. Тим паче, збільшення промислового виробництва сприяє розвитку суміжних сфер економіки, підвищенню продуктивності праці, зменшенню безробіття. У результаті розвивається внутрішній ринок, залучаються внутрішні й зовнішні інвестиції та зростає високотехнологічний експорт.

Серед головних трендів світової економіки простежується посилення уваги до реального сектору. Через аутсорсинг у розвинутих країнах підвищується рівень безробіття та уповільнюється розвиток нових суміжних високотехнологічних галузей. Інноваційні галузі виникають безпосередньо в місцях, де розміщено виробництво, завдяки чому країни, що надають послуги аутсорсингу, стають лідерами в них.

Останніми роками набув популярності решоринг (англ. *reshoring*) – повернення бізнесу до країни походження. По-перше, таке повернення дає можливість швидше реагувати на зміну попиту, будувати тісні зв'язки як з клієнтами, так і з постачальниками. По-друге, підтримка вітчизняного виробника є новим успішним маркетинговим трендом. По-третє, така практика дає змогу впроваджувати власні інноваційні розробки в національне виробництво, а не спрямовувати їх в інші країни [27].

У січні 2014 р. Європейська комісія представила документ, який свідчить про важливість політики “Європейського промислового ренесансу”. Після затяжної рецесії Європа ставить завдання підвищити частку промисловості у ВВП з 15 до 20 % [28]. Промисловість США також отримає додаткову допомогу від держави. Видатки спрямовуватимуться на розроблення найважливіших для підвищення конкурентоспроможності промисловості технологій (цифрова індустрія, високотехнологічні матеріали, нові матеріали для промислового виробництва).

Розвинуті країни та ті, що розвиваються, вже традиційно надають державну допомогу саме інноваційним галузям. Уряд КНР забезпечує пільгове кредитування фірм через банки та впроваджує політику пільгового оподаткування ІТ-сфери до 2017 р.: перші два роки компанії не сплачують податків, наступні три роки – сплачують лише половину. Особлива увага приділяється фірмам, які спеціалізуються на мобільних пристроях. Держава також виділяє кошти на

повернення ІТ-спеціалістів із-за кордону. Індія створює технопарки, в яких протягом п'яти – десяти років компанії звільняються від сплати податків незалежно від розміру та форми власності. Уряд США надає гранти для залучення студентів до створення високотехнологічних інновацій та підтримує малих виробників, що впроваджують високі технології.

Заснування та сприяння розвиткові технологічних центрів є однією з форм інноваційного розвитку економіки. Перші технопарки з'явилися на території США у 50-х роках ХХ ст., у Європі – 70-х роках ХХ ст. У 1980-х роках такі центри виникли в Канаді, Сінгапурі, Бразилії, Японії, Австралії, Індії, Малайзії. В Україні перші три технопарки з'явилися у 1999 р. [29]. Технопарки отримують державну фінансову підтримку та цільове субсидування проектів.

Згодом почали утворюватися територіальні інтеграції (технополіси) з високим науково-технічним потенціалом, які становили науково-виробничі комплекси.

Інвестиційний протекціонізм

Серед сучасних тенденцій розвитку наукової теорії щодо державної допомоги можна виокремити концепцію обмеження потоку іноземних інвестицій у певні сектори економіки – інвестиційний протекціонізм. Це поняття виникло нещодавно. На тлі традиційного протекціонізму як обмеження міжнародної торгівлі лібералізація потоків капіталів має менш переконливі аргументи. Негативні наслідки їхньої високої волатильності, фінансових “бульбашок” та загрози національній безпеці у стратегічно важливих галузях можуть затьмарювати позитивні ефекти від необмеженого потоку іноземних інвестицій [30].

З метою запобігання монополізації галузей, які спеціалізуються на видобутку, використанні та розподілі природних ресурсів, держави обмежують або закривають доступ іноземних інвестицій до них. З появою капіталу у країн, що розвиваються, таких як КНР, Російська Федерація та країни Перської затоки, розвинуті країни намагаються запроваджувати законодавчі обмеження щодо інвестування іноземними державними підприємствами. Це стосується насамперед сфер національної економіки, які гарантують економічну безпеку (електроенергетики, постачання води та газу, сільського господарства тощо), і критичної інфраструктури (аеропортів, портів, трубопроводів та ін.) [12]. Наприклад, така ситуація спостерігалася в Європі та США, коли іноземні державні компанії були зацікавлені у придбанні активів у сфері розподілу та переробки стратегічно важливих природних ресурсів.

Водночас багато економістів виступають проти інвестиційного протекціонізму, вважаючи, що держави зловживають стандартами національної безпеки. Зокрема, обмеження іноземного капіталу знижує ліквідність і зменшує ймовірність пожвавлення економіки, створює передумови для формування незбалансованого поточного рахунку в країнах, що негативно позначатиметься на стабільності фінансової системи світу. На думку Н. Верона [30], якщо в країні політика антимонопольного органу слабка, компанія з іноземним капіталом може здобути домінуюче становище на ринку, загрожуючи національній безпеці, тоді як за ефективної політики монополізм неможливий.

**Рекомендації щодо державної допомоги промисловості
та сільському господарству України**

На сьогодні Україна перебуває в ситуації, коли необхідно терміново змінювати підходи до розвитку секторів національної економіки. Дотримуючись старої моделі промислового й сільськогосподарського розвитку, країна приречена на технологічне відставання, високий рівень безробіття, підвищення цін, валютні коливання, інвестиційну непривабливість і послаблення конкурентних позицій. Необхідно створити економічний стимул для зростання цих галузей як рушій стабільного економічного розвитку.

Україна суттєво скорочує фінансування державних цільових програм протягом останніх семи років. Зокрема, О. Червякова розглянула кількісні та фінансові показники державних цільових програм за 2008–2014 рр. і виявила загальну тенденцію до їх зниження [31]. Держава це здійснює свідомо задля оптимізації видатків. Так, фінансування програм розвитку інформаційного суспільства скоротилося вдвічі, інноваційного суспільства – втричі. Тоді як Європа, США та інші високорозвинуті країни спрямовують кошти на посилення інноваційної активності, економія на фінансуванні інноваційних програм поглиблює технологічне відставання України.

На підставі аналізу Законів України “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки” [32], “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” [33], Коаліційної угоди 2014 р. [34], Програми уряду (2014 р.) [35], Послання Президента України до Верховної Ради України [36] виокремимо такі пріоритети розвитку:

- 1) нанотехнології, мікроелектроніка, інформаційні технології, телекомунікації;
- 2) енергетика та енергоефективність;
- 3) машино- та приладобудування, високоякісна металургія;
- 4) удосконалення хімічних технологій, нові матеріали, розвиток біотехнологій;
- 5) високотехнологічний розвиток сільського господарства і переробної промисловості;
- 6) транспортні системи: будівництво й реконструкція;
- 7) науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань;
- 8) раціональне природокористування.

Пріоритетні напрями розвитку України відповідають світовим тенденціям, оскільки робиться наголос на інноваціях, здоров’ї населення, екології, транспорті, забезпеченості енергоресурсами. В ІТ-сфері простежується рух у правильному напрямі: надаються певні податкові пільги, планується розширення технопарків у регіонах країни, впровадження зв’язку 3G тощо.

У Законі України “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” передбачено такі заходи державної допомоги протягом 15 років:

- повне або часткове безпроцентне кредитування та компенсація процентів за кредитування проектів;

- цільові субсидії у формі: звільнення від ввізного мита при імпорті в Україну нового устаткування, обладнання, комплектуючих виробів; податкового векселя на суми податкового зобов'язання при такому імпорті; суми податку на прибуток.

Законом України “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” передбачено 16 технопарків, які створюють проекти інноваційної продукції, робочі місця та сприяють надходженню коштів до державного бюджету. Проте рівень інноваційного розвитку залишається доволі низьким, не відповідаючи міжнародним стандартам. Причинами відставання є вплив висококваліфікованої робочої сили, брак сучасного обладнання у більшості лабораторій, низька взаємодія технопарків із провідними університетами країни та відсутність кооперації України з найбільшими міжнародними організаціями технопарків (Європейською мережею бізнес-інноваційних центрів, Міжнародною асоціацією наукових і технологічних парків та ін.).

Вочевидь, розглянуті підходи інших країн до державної допомоги промисловості та сільському господарству не можна однозначно застосовувати у вітчизняних реаліях, оскільки вони тісно корелюють із національно-державною специфікою, ментальністю, економіко-політичними інститутами та економічною ситуацією загалом. Тому на підставі досліджених теорій варто зробити такі кроки:

1) звільнити від сплати податків протягом кількох років та ввести пільгове кредитування для малого/середнього бізнесу, який упроваджує високі технології у пріоритетних для держави галузях;

2) створити бізнес-інкубатори, що сприятиме використанню інтелектуального потенціалу країни, поєднає промисловість, науку та бізнес; фінансувати гранти для залучення талановитої молоді до високотехнологічних розробок, водночас знижуючи вплив висококваліфікованих кадрів за кордон;

3) переорієнтувати бюджетні видатки від великих агрохолдингів, у яких низькі затрати праці, до малого й середнього бізнесу, підвищивши зайнятість сільського населення та платоспроможність. Для України, як і для ЄС, підтримання максимального рівня зайнятості має бути пріоритетом у розвитку внутрішнього ринку. Крім того, необхідно стимулювати використання інновацій у сільському господарстві шляхом надання податкових пільг розробникам новітніх методів та підходів;

4) розробити законодавство, яке обмежує входження іноземного капіталу в стратегічні галузі національної економіки.

Період, коли купівельна спроможність населення зростала за рахунок споживчих кредитів і соціальних трансфертів, закінчився. Політико-економічна ситуація в Україні спонукає до негайного підвищення продуктивності праці у виробництві. Основою для експорту повинні стати промислові та сільськогосподарські продукти, проте товар має бути кінцевим або високотехнологічним, а не сировинним, чутливим до кон'юктурних коливань. Українською важливо для економіки розвивати внутрішній ринок (зайнятість і платоспроможний попит) і впроваджувати інновації у виробництво. Сільське господарство України потребує допомоги з боку держави, інакше воно наражатиметься на ризик для продовольчої безпеки та низький рівень конку-

рентоспроможності вітчизняних виробників. Така допомога має надаватися не великим агрохолдингам-монополістам, а представникам малого й середнього бізнесу, сприяючи розвитку зайнятості, конкуренції на ринку. Відновлення промислового виробництва та решоринг є світовим трендом. Країни намагаються підтримувати промисловість, інвестуючи в інноваційні розробки з метою підвищення ефективності. Україна має дотримуватися тенденцій розвитку промисловості та виокремити його як пріоритет. Для цього слід розширювати, розвивати та підтримувати технопарки, створювати бізнес-інкубатори та залучати студентів провідних ВНЗ до участі у високотехнологічних розробках.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.
2. Фінанси інституційних секторів економіки України / за ред. Т. І. Єфименко, М. М. Єрмошенка. – К. : ДНУ “Акад. фін. управління”, 2014. – 584 с.
3. Економічна теорія: політекономія : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. – 6-те вид., переробл. і допов. – К. : Знання-Прес, 2007. – 719 с.
4. Башко В. Й. Напрями вдосконалення механізму надання державних гарантій в Україні / В. Й. Башко // Фінанси України. – 2013. – № 6. – С. 72–78.
5. Булана О. О. Тенденції реформування бюджетно-податкової підтримки підприємств в Україні / О. О. Булана // Фінанси України. – 2013. – № 8. – С. 44–53.
6. Гасанов С. С. Фінансування структурних зрушень та інноваційної модернізації / С. С. Гасанов, В. О. Сизоненко // Фінанси України. – 2014. – № 5. – С. 20–28.
7. Діброва А. Д. Удосконалення державного регулювання сільськогосподарського виробництва в Україні / А. Д. Діброва // Економіка АПК. – 2009. – № 7. – С. 44–50.
8. Єфименко Т. І. Актуальні питання сучасних стратегій реформування податкових систем / Т. І. Єфименко // Фінанси України. – 2013. – № 3. – С. 7–26.
9. Єфименко Т. І. Формування фіскального простору економічних реформ / Т. І. Єфименко // Фінанси України. – 2011. – № 4. – С. 3–23.
10. Загурський О. М. Інституціональне забезпечення державної підтримки аграрного сектору України / О. М. Загурський // Фінанси України. – 2012. – № 8. – С. 122–129.
11. Затонацька Т. Г. Інвестиційна безпека України в період євроінтеграційних процесів / Т. Г. Затонацька // Незалежний аудитор. – 2014. – № 8. – С. 104–107
12. Затонацька Т. Г. Пріоритети бюджетної політики країн Європейського Союзу / Т. Г. Затонацька // Наукові праці НДФІ. – 2014. – № 3 (68). – С. 3–16.
13. Іванова І. М. Експортно-кредитні агентства в системі державної фінансової підтримки експорту / І. М. Іванова // Фінанси України. – 2014. – № 3. – С. 51–60.
14. Ігнатюк А. І. Розвиток галузевих ринків в умовах трансформації економічної системи України / А. І. Ігнатюк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 4. – С. 149–155.
15. Калінчик М. В. Стратегія розвитку аграрного сектора економіки та адаптація до неї сільгосптоваровиробників / М. В. Калінчик // Ефективна економіка. – 2013. – № 10. – С. 109–115.
16. Ковалів В. М. Модернізація системи державної підтримки сільськогосподарських підприємств / В. М. Ковалів, В. І. Волохов // Фінанси України. – 2014. – № 9. – С. 52–64.
17. Михайленко О. Г. Державне регулювання сільського господарства в умовах глобалізації / О. Г. Михайленко // Вісник Дніпропетровського університету. Сер.

- “Світове господарство і міжнародні економічні відносини”. – 2014. – № 6. – С. 31–39.
18. Молдован О. О. Гармонізація системи фіскальних стимулів із правилами ЄС як чинник підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств / О. О. Молдован // Фінанси України. – 2014. – № 2. – С. 115–125.
 19. Невідомий В. І. Національні особливості формування системи управління та контролю коштів міжнародної технічної допомоги від ЄС / В. І. Невідомий // Фінанси України. – 2014. – № 8. – С. 14–26.
 20. Онисько С. М. Удосконалення організаційно-економічного механізму державної підтримки сільськогосподарських підприємств / С. М. Онисько, М. В. Кіц // Фінанси України. – 2015. – № 4. – С. 86–95.
 21. Черевиков Є. А. Методичні підходи до оцінки ефективності державної фінансової підтримки інноваційної діяльності / Є. А. Черевиков // Фінанси України. – 2012. – № 3. – С. 60–68.
 22. Черніков Д. О. Модернізація системи державної підтримки суб'єктів господарювання в Україні / Д. О. Черніков. – К. : НІСД, 2013. – 48 с.
 23. Стиглиць Дж. Ю. Глобалізація: тривожні тенденції / Дж. Ю. Стиглиць. – М. : Национальный общественно-научный фонд, 2003. – 304 с.
 24. Договір про заснування Європейського економічного співтовариства від 25.03.1957 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ppt.ru/texts/index.phtml?id=26343>.
 25. Офіційний сайт Євростату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat>.
 26. Государственная поддержка фермеров в развитых странах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agroinsurance.com/ru/practice/?pid=11474>.
 27. Reshoring Or Offshoring: U.S. Manufacturing Forecast 2015–2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forbes.com/sites/billconerly/2014/09/02/reshoring-or-offshoring-u-s-manufacturing-forecast-2015-2016>.
 28. Commission calls for immediate action for a European Industrial Renaissance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-42_en.htm.
 29. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : закон України від 16.07.1999 № 991-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.
 30. The Rules of Foreign Investment [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.international-economy.com/TIE_F08_Beattie_Veron.pdf.
 31. Червякова О. В. Напрями та тенденції розвитку програмно-цільових механізмів трансформації державного управління в умовах суспільних змін / О. В. Червякова // Демократичне врядування : наук. вісник. – 2014. – Вип. 13.
 32. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : закон України від 11.07.2001 № 2623-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>.
 33. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : закон України від 08.09.2011 № 3715-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>.
 34. Коаліційна угода 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://solydarnist.org/wp-content/uploads/2014/11/the_coalition_agreement_1.pdf.
 35. Програма діяльності Кабінету Міністрів України від 01.03.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0001120-14>.
 36. Позачергове послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/31656.html>.